ork
OIKEUSREKISTERIKESKUS
RÄTTSREGISTERCENTRALEN

12.6.2026

Asia: HE 107/2026 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi

Teema: Lakivaliokunta arvioi esitystä siviilioikeudellisten kysymysten ja oikeusministeriön hallinnonalan kannalta asiointia koskevaksi lainsäädännöksi
Lausunnonantaja: Oikeusrekisterikeskus
Päiväys: 12.6.2026

Oikeusrekisterikeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Oikeusrekisterikeskus (ORK) pitää hallituksen esitystä HE 107/2026 tarpeellisena ja oikea-aikaisena alla esitetyt näkökulmat huomioiden. Kuolinpesien sähköisen asioinnin kehittäminen edistää oikeushallinnon sujuvuutta, vähentää manuaalista työtä ja tuottavuutta sekä parantaa kansalaisten mahdollisuuksia hoitaa kuolinpesän asioita yhdenmukaisesti ja turvallisesti.

1. Sääntelyssä tulisi rajata tiedonsaantioikeutta nimenomaisesti niihin tietoihin, jotka tuomioistuimet ovat velvollisia ilmoittamaan heille lain nojalla, tai muutoin. Oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmä sisältää myös syyttäjälaitoksen sekä Oikeuspalveluviraston tekemät ratkaisut kymmeneltä vuodelta, joten lainsäätäjän tarkoituksena tuskin on avata näin laajaa tiedonsaantioikeutta.

2. Toinen huomionarvoinen seikka on se, että teknistä rajapintaa eli AIPAn tai muun järjestelmän jakelua ei ole mahdollista käyttää, jos tiedonsaantioikeus on rajattu välttämättömiin tietoihin ja tietosisältö itsessään vakioimaton.

   Oikeuskirjallisuudessa on esitetty kanta:

   ”Teknisten rajapintojen avaamiseen vaikuttaa myös tiedonsaantioikeuksia koskevien säännösten täsmällisyys. Erityisesti salassapitosäännösten edelle menevissä tiedonsaantiin oikeuttavissa säännöksissä on varsin usein rajoitettu tiedonsaanti vain välttämättömään. Tällainen sääntely tarkoittaa sitä, että tiedot luovuttava viranomainen joutuu tapauskohtaisesti arvioimaan, mitkä tiedot ovat saavalle viranomaiselle välttämättömiä juuri siinä tilanteessa, jossa tietoja on pyydetty. Välttämättömyysedellytys tiedonsaantioikeuden muodostavassa sääntelyssä viittaa juuri tapauskohtaiseen harkintaan, jolloin tiedonsiirtoa tietojärjestelmien välillä ei voida vakioida siten, että tiedonsaanti olisi mahdollista teknisen rajapinnan avulla.” (Voutilainen, Tomi. Digitaalisten palvelujen sääntely. Alma Talent Helsinki 2023, s. 331–332). Samoin asiaa on arvioinut myös perustuslakivaliokunta (PeVL 73/2018 vp, s. 10).

ORK korostaa jatkokehittämisessä:

- Tiedonsaantioikeutta tietovarannoista tulee tarkentaa.
- Järjestelmämuutokset tulee aikatauluttaa ennakoivasti ja realistisesti.

- Muutosten toteuttaminen ja rajapintojen kehittäminen edellyttää riittävää rahoitusta ja henkilöstöresursseja sekä olemassa olevien roolien täsmentämistä.
- Viranomaisille tulee tarjota selkeät ohjeet muutosten toimeenpanosta.

Yhteenveto

Oikeusrekisterikeskus pitää hallituksen esitystä HE 107/2026 kokonaisuutena kannatettavana. Esitys edistää oikeushallinnon digitalisaatiota ja parantaa kuolinpesien asioinnin sujuvuutta.

Asiakirjojen säilytyspalvelua koskeva ohjeistus on muotoiltava erityisen huolellisesti, jotta käyttäjät ymmärtävät yksiselitteisesti palvelun käyttötarkoituksen ja tallentavat sinne ainoastaan kuolinpesään liittyvät välttämättömät asiakirjat. Koska oikeushallinnon asiointiprosesseissa käsitellään arkaluonteisia tietoja, tietosuojaa ja tietoturvaa koskevien vaatimusten noudattamiseen on kiinnitettävä erityistä tarkkuutta.

ORK on valmis osallistumaan jatkovalmisteluun ja tukemaan uudistuksen toimeenpanoa yhdessä oikeushallinnon näkökulmasta.